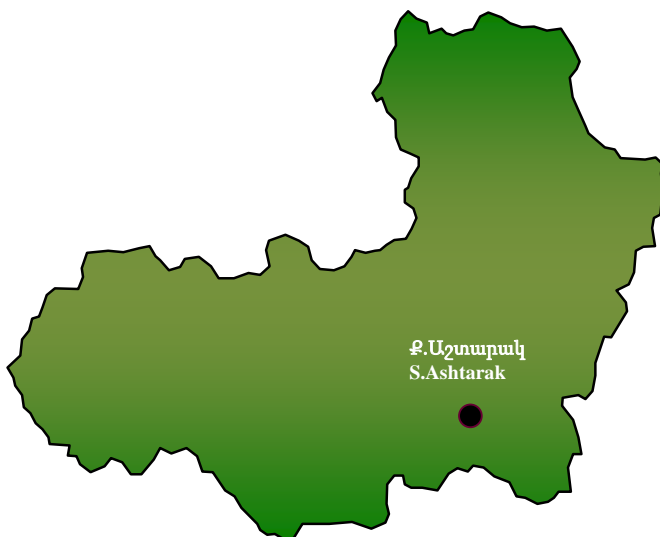

ՀՀ ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶ RA ARAGATSO TN MARZ

<i>Մարզկենտրոնը՝</i>	<i>Marz centre</i>
ք. Աշտարակ	Ashtarak town
<i>Տարածաշրջանները՝</i>	<i>Territories</i>
Աշտարակ,	Ashtarak,
Ապարան,	Aparan,
Արագած,	Aragats,
Թալին	Talin
<i>Քաղաքները՝</i>	<i>Towns</i>
Աշտարակ,	Ashtarak,
Ապարան,	Aparan,
Թալին	Talin

Տարածքը Territory	2 756 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.3 %
Քաղաքային համայնքներ Urban communities	3
Գյուղական համայնքներ Rural communities	111
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	117
Բնակչության թվաքանակը 2014թ. տարեվերջին Population number in the end of 2014	131.3 հազ. մարդ / ths. persons
<i>այդ թվում՝</i> <i>including:</i>	
քաղաքային urban	29.9 հազ. մարդ/ ths. persons
գյուղական rural	101.4 հազ. մարդ/ ths. persons
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2014թ. Share of marz population size in RA population size, 2014	4.4 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	22.8 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	218 225.4 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	54 149.9 հա/ ha

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո- խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն ծայր արևմտյան հատվածով և մար- զի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցու- թյուն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստ- ղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադե- միայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2014թ.-ին **մարզի տնտեսության** հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապա- տասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 2.3 %,
- գյուղատնտեսություն 9.9 %,
- շինարարություն՝ 2.9 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.2 %,
- ծառայություններ՝ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն **արդյունաբերությունը և գույքատնտեսությունն են:**

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդա- մթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրու- թյան ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անաս- նաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնա- գիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացա- հատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անաս- նաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրակա- նացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2014թ. տարե- վերջին՝ 18.5 հազ. բնակիչ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33 մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 714 հատ փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 714 ամյակը: Ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է մեկ փոքր խաչ:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի ար- բանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտե- սական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 6.4 հազ. բնակիչ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկ- րորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի ար- տադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 5.0 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): **Քաղաքի տնտեսության** հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրու- թյունն է:

The 3 motor highways of republican importance - Yerevan-Ashtarak-Talin-Gyumri, Yerevan-Ashtarak-Spitak and Yerevan-Armavir-Karakert-Gyumri run through the territory of the **RA Aragatsotn marz**.

The territory of **marz** intersects RA principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of RA National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2014 the share of **economy** main branches of RA Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised

- industry 2.3 %,
- agriculture 9.9 %,
- construction 2.9 %,
- retail trade 1.2 %,
- services 0.8 %.

The **main economy** branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and beverage, precious articles and exploiting of mines of building materials. The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

Freight and **passenger transportations** in the marz are implemented by road transport.

Marz centre Ashtarak town (in the end of 2014 comprised 18.5 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

On the Ashtarak-Aparan road was built cross, which have 33 m height and consists of 1 714 small crosses. Small crosses symbolize the 1 714 anniversary of the adoption christianity of armenian nation. Every year they add one more small cross to the big cross.

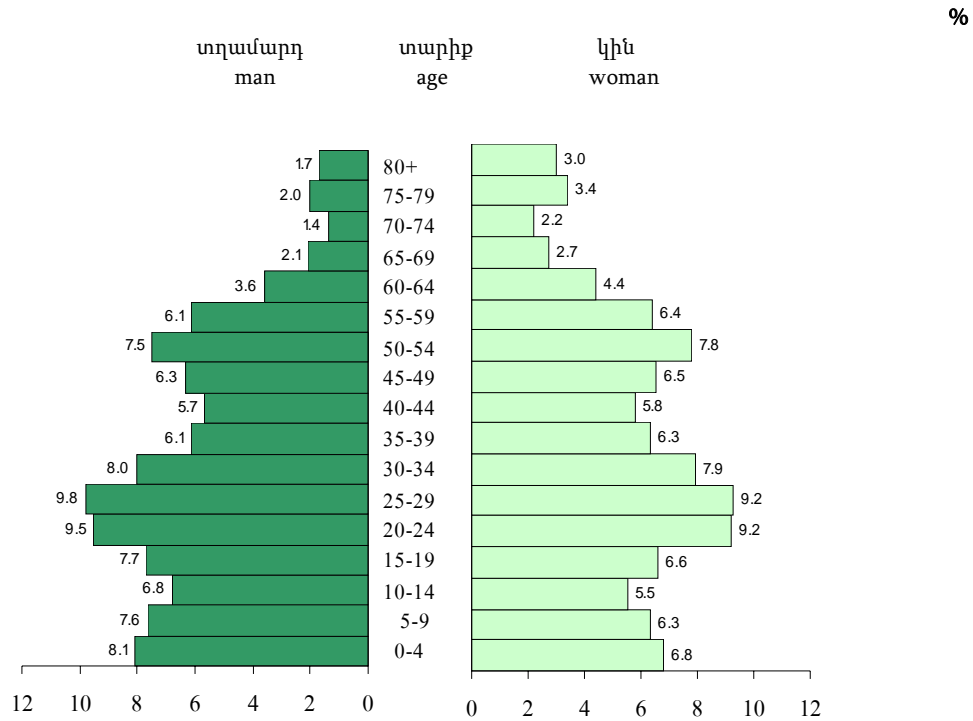
Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan. It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz.

The main branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (in the end of 2014 comprised 6.4 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (in the end of 2014 comprised 5.0 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan). The base of **economy** is precious articles production.

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
 DE JURE POPULATION BY AGE –SPECIFIC GROUPS, 2015 as of January 1

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
 RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը Number					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	368	430	435	437	506	Retail trade units, total
այդ թվում՝						<i>including</i>
խանութներ	110	134	127	128	190	shops
կրպակներ	201	229	238	238	243	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	3	3	2	2	2	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	1	1	2	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	53	63	67	68	69	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը Number					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Պետական նախադպրոցական	15	19	20	20	23	State pre-school
Պետական հանրակրթական	124	123	122	122	122	State general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	9	9	8	8	10	Music and art school youth creative(cultural) centre
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	3	3	1	2	2	State preliminary vocational educational
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	-	-	1	1	1	State middle vocational educational
Ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	-	-	-	-	Non-state middle vocational educational

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ
URBAN COMMUNITIES

Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը	Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of de jure population as of January 1, 2015, people*
Աշտարակ	Ashtarak	ք. Աշտարակ	t. Ashtarak	19 239
		գ. Մուղնի	v. Mughni	
Ապարան	Aparan	ք. Ապարան	t. Aparan	6 413
Թալին	Talin	ք. Թալին	t. Talin	5 025

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ
RURAL COMMUNITIES

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of de jure population as of January 1, 2015, people *
Աշտարակի տարածաշրջան Ashtarak district				
1	Ագարակ	Agarak		1 972

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

* Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի քաղաքային համայնքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

Here and hereinafter, population of urban communities of the RA marzes is presented according to current statistics data based on population Census of 2011.

^{**} Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի գյուղական համայնքների այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղական համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 866 գյուղական համայնքների մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարության աղբյուրներ ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2015թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.5%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

Here and hereinafter: the sources of these data on RA rural communities are the state statistical reporting forms «Sex and age composition of rural population» provided by the rural communities on annual basis. According to those sources the sum total of de jure population of 866 RA rural communities as a whole and by marzes has some deviation from the same data of current statistics of population, which are based on the data from administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police under RA Government (as of 01.01.2015 the deviation comprised +12.5% for the republic). The deviation is mainly stipulated by the absence of the system of exchange, comparing and checking in individual data level of the given information between rural communities.

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2015, people "
2	Աղձք	Aghdsk		1 961
3	Անտարուտ	Antarut		349
4	Ավան	Avan	•Ավան Avan •Խնուսիկ Khnusik	988
5	Արագածոտն	Aragatsotn		1302
6	Արտաշավան	Artashavan	•Արտաշավան Artashavan •Լուսաղբյուր Lusaghbyur •Նիգատուն Nigatun	745
7	Արուճ	Aruj		1 234
8	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur		1 100
9	Բյուրական	Byurakan		4 676
10	Դպրկանք	Dprevank		93
11	Լեռնարոտ	Lernarot		378
12	Կարբի	Karbi		4 322
13	Կոշ	Kosh		3 387
14	Ղազարավան	Ghazaravan		596
15	Նոր Ամանոս	Nor Amanos		810
16	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia		1 315
17	Շամիրամ	Shamiram		2 041
18	Ոսկեհատ	Voskehat		1 053
19	Ոսկեվազ	Voskevaz		4 538
20	Սաղմոսավան	Saghmosavan		151
21	Սասունիկ	Sasunik	•Սասունիկ Sasunik •Կարին Karin	3 804
22	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik		142
23	Տեղեր	Tegher		233
24	Ուշի	Ushi		1 720
25	Ուջան	Ujan		3 406
26	Փարպի	Parpi		2 448
27	Օհանավան	Ohanavan		2 575
28	Օշական	Oshakan		6 115
29	Օրգով	Orgov		510
Ապարանի տարածաշրջան Aparan district				
1	Արագած	Aragats		3 911
2	Արայի	Ara		653
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh		647
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush		793
5	Երնջատափ	Yernjatap		651
6	Թթուջուր	Ttujur		380
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh		876
8	Օսղկաշեն	Tsaghkashen		799
9	Կայք	Kayk		640

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2015, people "
10	Հարթավան	Hartavan		1 130
11	Ջորագլուխ	Dsoraglukh		291
12	Նիգավան	Nigavan		750
13	Շենավան	Shenavan		1 939
14	Շողակն	Shoghakn		152
15	Չքնաղ	Chknagh		257
16	Ջրամբար	Jrambar		165
17	Սարալանջ	Saralanj		238
18	Վարդենիս	Vardenis		814
19	Վարդենուտ	Vardenut		1 003
20	Քուչակ	Kuchak		2 270
Արագածի տարածաշրջան Aragatsotn district				
1	Ալագյազ	Alagyaz		552
2	Ավշեն	Avshen		467
3	Բերքառատ	Berkarat		1 043
4	Գեղադիր	Geghadir		699
5	Գեղաձոր	Geghadzor		1 326
6	Գեղարոտ	Gegharot		619
7	Լեռնապար	Lernapar		578
8	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit		2 115
9	Ծիլքար	Tsilkar		618
10	Կանիաշիր	Kaniashir		464
11	Հնաբերդ	Hnaberd		2 305
12	Ճարճակիս	Tchartchakis		723
13	Մելիք գյուղ	Meliqgjuqh		1 273
14	Միջնատուն	Mijnatun		298
15	Միրաք	Mirak		132
16	Նորաշեն	Norashen		1 225
17	Շենկանի	Shenkani		282
18	Ջամշլու	Jamshlu		261
19	Ռյա թազա	Rya Taza		689
20	Սադունց	Sadunts		238
21	Սիփան	Sipan		275
22	Վարդաբլուր	Vardablur		648
Թալինի տարածաշրջան Talin district				
1	Ագարակավան	Agarakavan		1 154
2	Ակունք	Akunk		733
3	Աշնակ	Ashnak		1 342
4	Արագածավան	Aragatsavan		6 145
5	Արտենի	Arteni		3 780
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բարոժ)	Arevut (formerly Baroj)		99
7	Գարնահովիտ	Garnhovit		515
8	Գետափ	Getap		145
9	Դաշտադեմ	Dashtadem		669

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Number of de jure population as of January 1, 2015, people "
10	Դավթաշեն	Davtashen		774
11	Դղմասար	Ddmasar		160
12	Դիան	Dian		161
13	Եղնիկ	Yeghnik		542
14	Զարինջա	Zarinja		722
15	Զովասար	Zovasar		547
16	Թաթուլ	Tatul		991
17	Թլիկ	Tllik		108
18	Իրինդ	Irind		945
19	Լուսակն	Lusakn		305
20	Ծաղկասար	Tsaghkasar		110
21	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur		1 393
22	Կանչ	Kanch		133
23	Կարմրաշեն	Karmrashen		661
24	Կաքավաձոր	Kaqavadsor		1 180
25	Հակո	Hako		203
26	Հացաշեն	Hacashen		423
27	Մաստարա	Mastara	• Մաստարա Mastara • Չորագյուղ Dsoragjugh	2 732
28	Մեծաձոր	Metsadsor		65
29	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberd		1 623
30	Ներքին Սասնաշեն	Nerkin Sasnashen		1 138
31	Նոր Արթիկ	Nor Artik		564
32	Շղարշիկ	Shgharshik		573
33	Ոսկեթաս	Vosketas		602
34	Պարտիզակ	Partizak		369
35	Սորիկ	Sorik		158
36	Սուսեր	Suser		363
37	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberd		506
38	Վերին Սասնաշեն	Verin Sasnashen		453
39	Ցամաքասար	Tsamakasar		504
40	Օթևան	Otevan		237

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2014թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000
POPULATION IN RA ARAGACOTN MARZ, 2014**

	Ընդամենը Total	նրանցից՝ including:		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 004	4 996	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	147	67	80	Births, person
Մահացածներ, մարդ	89	42	47	Deaths, person
Ամուսնություններ	67	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	14	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	46.4	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	171	82	89	pre-school
հանրակրթական	1 326	615	711	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	84	54	30	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	23	9	14	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	14	6	8	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
Հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	25 399	...	...	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	49	-	49	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	4 871	2 419	2 452	Employed, person
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15	of which - in Science establishments
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2	of which - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	6	1	5	candidates of Science
ուսուցիչներ	213	166	47	teachers
բժիշկներ	17	...	...	physicians
միջին բուժանձնակազմ	49	...	...	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	260	201	59	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 407	841	566	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	432	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	8 178	...	...	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	411	...	...	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	39	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	23	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	12	X	X	medium crime
ծանր	4	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	0.0	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.